

Mladá veda

Young Science

Mladá veda

Young Science

MEDZINÁRODNÝ VEDECKÝ ČASOPIS MLADÁ VEDA / YOUNG SCIENCE

Číslo 1, ročník 14., vydané v marci 2026

ISSN 1339-3189, EV 167/23/EPP

Kontakt: info@mladaveda.sk, tel.: +421 908 546 716, www.mladaveda.sk

Fotografia na obálke: Wrocław. © Branislav A. Švorc, foto.branisko.at

REDAKČNÁ RADA

prof. Ing. Peter Adamišín, PhD. (Katedra environmentálneho manažmentu, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Dr. Pavel Chromý, PhD. (Katedra sociálnej geografie a regionálneho rozvoje, Univerzita Karlova, Praha)

prof. Dr. Paul Robert Magocsi (Chair of Ukrainian Studies, University of Toronto; Royal Society of Canada)

Ing. Lucia Mikušová, PhD. (Ústav biochémie, výživy a ochrany zdravia, Slovenská technická univerzita, Bratislava)

PhDr. Veronika Kmetóny Gazdová, PhD. (Inštitút edukológie a sociálnej práce, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Ing. Peter Skok, CSc. (Ekomos s. r. o., Prešov)

Mgr. Monika Šavelová, PhD. (Katedra translitológie, Univerzita Konštantína Filozofa, Nitra)

prof. Ing. Róbert Štefko, Ph.D. (Katedra marketingu a medzinárodného obchodu, Prešovská univerzita, Prešov)

prof. PhDr. Peter Švorc, CSc., predseda (Inštitút histórie, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Ing. Petr Tománek, CSc. (Katedra verejnej ekonomiky, Vysoká škola báňská - Technická univerzita, Ostrava)

doc. Mgr. Michal Garaj, PhD. (Katedra politických vied, Univerzita sv. Cyrila a Metoda, Trnava)

REDAKCIA

Mgr. Branislav A. Švorc, PhD., šéfredaktor (Vydavateľstvo UNIVERSUM, Prešov)

Mgr. Martin Hajduk, PhD. (Banícke múzeum, Rožňava)

PhDr. Magdaléna Keresztesová, PhD. (Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF, Nitra)

RNDr. Richard Nikischer, Ph.D. (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha)

PhDr. Veronika Trstianska, PhD. (Ústav stredoeurópskych jazykov a kultúr FSS UKF, Nitra)

Mgr. Veronika Zuskáčová (Geografický ústav, Masarykova univerzita, Brno)

VYDAVATEĽ

Vydavateľstvo UNIVERSUM, spol. s r. o.

www.universum-eu.sk

Javorinská 26, 080 01 Prešov

Slovenská republika

© Mladá veda / Young Science. Akékoľvek šírenie a rozmnožovanie textu, fotografií, údajov a iných informácií je možné len s písomným povolením redakcie.

BEZPEČNOSŤ V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB AKO ZÁKLADNÝ PREDPOKLAD KVALITY POSKYTOVANEJ STAROSTLIVOSTI

SAFETY IN SOCIAL SERVICE FACILITIES AS A FUNDAMENTAL DETERMINANT
OF THE QUALITY OF CARE

Dagmar Plančárová¹

Dagmar Plančárová je študentkou doktorandského štúdia na Vysokej škole bezpečnostného manažérstva v Košiciach na Ústave humanitných a technologických vied. Jej výskum je zameraný na problematiku bezpečnosti, riadenia rizík, návrhov efektívnych bezpečnostných opatrení vedúcich ku zvyšovaniu kvality poskytovanej starostlivosti v zariadeniach sociálnych služieb s cieľom eliminovať a predchádzať ohrozeniu zdravia, dôstojnosti a celkovej pohody prijímateľov sociálnych služieb. Autorka spolupracuje na projekte, ktorý prepája teoretické východiská s praxou v oblasti bezpečnostného manažmentu a implementácie bezpečnostných opatrení v pobytových sociálnych službách.

Dagmar Plančárová is a doctoral student at the University of Security Management in Košice, affiliated with the Institute of Humanities and Technological Sciences. Her research focuses on issues of security, risk management, and the design of effective safety measures aimed at enhancing the quality of care in social service facilities, with the objective of mitigating and preventing threats to the health, dignity, and overall well-being of social service recipients. The author is engaged in a project that integrates theoretical foundations with practical applications in the field of security management and the implementation of safety measures within residential social services.

Abstract

Security represents a fundamental and indispensable precondition for quality within social service facilities. The establishment of a safe environment constitutes a sine qua non for ensuring a dignified, stable, and qualitatively adequate life for recipients of social services. Quality, therefore, cannot be conceptualised independently of security; rather, security constitutes its foundational pillar. The objective of this article is to provide a systematic analysis of the legislative anchoring of security within the social services system of the Slovak Republic,

¹ Adresa pracoviska: Ing. Dagmar Plančárová, DBA, Vysoká škola bezpečnostného manažérstva v Košiciach, Košťová 1, Košice
E-mail: dagmar.plancarova@vsbm.sk

to examine its structural interrelationship with the quality-of-service provision, and to evaluate the significance of their reciprocal interaction. The paper is grounded in a doctrinal analysis of the legal framework of the Slovak Republic, relevant international instruments, and scholarly literature. Attention is devoted to Act No. 448/2008 Coll. On Social Services, the legally defined quality standards, and the human rights principles articulated at the level of the United Nations. Article argues that security should not be perceived as antithetical to quality; on the contrary, it constitutes its necessary normative and operational foundation. Simultaneously, it underscores the imperative of a balanced approach that safeguards the autonomy of social service recipients while promoting the principle of the dignity of risk.

Keywords: security, quality, social service facilities, legislation, human rights, Slovak Republic

Abstrakt

Bezpečnosť predstavuje základný a nevyhnutný predpoklad kvality v zariadeniach sociálnych služieb (ZSS). Bez vytvorenia bezpečného prostredia nie je možné zabezpečiť dôstojný, stabilný a kvalitný život prijímateľov sociálnych služieb. Kvalita teda nemôže existovať bez bezpečnosti – bezpečnosť tvorí jej fundament. Cieľom článku je analyzovať legislatívne ukotvenie bezpečnosti v systéme sociálnych služieb na Slovensku, poukázať na jej prepojenosť s kvalitou poskytovaných služieb a zhodnotiť význam ich vzájomnej interakcie. Príspevok vychádza z analýzy právnych predpisov Slovenskej republiky, medzinárodných dokumentov a odbornej literatúry. Osobitná pozornosť je venovaná zákonu č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách, štandardom kvality a princípom ochrany ľudských práv formulovaným na úrovni Organizácia Spojených národov. Článok poukazuje na to, že bezpečnosť nie je v opozícii ku kvalite, ale tvorí jej nevyhnutný základ. Zároveň zdôrazňuje potrebu vyváženého prístupu, ktorý rešpektuje autonómiu prijímateľov sociálnych služieb a podporuje princíp dôstojného rizika.

Kľúčové slová: bezpečnosť, kvalita, zariadenia sociálnych služieb, legislatíva, ľudské práva, Slovenská republika

Úvod

Zariadenia sociálnych služieb predstavujú inštitucionálnu odpoveď spoločnosti na potreby osôb, ktoré sa ocitli v nepriaznivej sociálnej situácii alebo sú odkázané na pomoc inej osoby. V kontexte demografického starnutia, rastúceho počtu osôb so zdravotným postihnutím a profesionalizácie sociálnych služieb nadobúda otázka kvality a bezpečnosti mimoriadny význam.

Diskurz kvality sociálnych služieb sa v posledných desaťročiach výrazne rozvinul. Súčasťou tohto diskurzu je aj požiadavka zabezpečenia bezpečného prostredia, ktoré rešpektuje ľudské práva, dôstojnosť a autonómiu klienta. Bezpečnosť pritom nemožno chápať iba ako technickú alebo organizačnú kategóriu, ale ako hodnotový princíp sociálnej politiky a sociálnej práce.

V posledných desaťročiach prešlo pole sociálnych služieb významnou transformáciou - zo simple technologickej organizácie starostlivosti o klientov sa stala súčasťou systému sociálnej ochrany s dôrazom na dôstojnosť, participáciu a kvalitu života prijímateľov služieb (Malík Holasová, 2014). Súčasťou tejto transformácie je otázka bezpečnosti klienta nielen ako

ochrany pred rizikami, ale ako integrálneho predpokladu kvality poskytovaných služieb. Historicky sa bezpečnosť chápe ako absencia nebezpečenstva, resp. stav, v ktorom jednotlivec nie je vystavený ohrozeniu života, zdravia či práv. No v kontexte sociálnych služieb úloha bezpečnosti presahuje jednoduchú ochranu – stáva sa hodnotovým a normatívnym princípom, ktorý determinuje kvalitu, efektivitu a etickú legitimitu starostlivosti.

Bezpečnosť ako multidimenzionálny jav

Bezpečnosť v zariadeniach sociálnych služieb je základným predpokladom kvality poskytovanej starostlivosti. Je legislatívne ukotvená a systematicky regulovaná prostredníctvom zákonov, vyhlášok a štandardov kvality. Bezpečnosť v sociálnych službách obsahuje viacero úrovní, ktoré nemožno redukovať len na fyzickú ochranu:

- *Fyzická bezpečnosť*: prevencia úrazov, zabezpečené hygienické prostredie, prevencia traumatických udalostí;
- *Zdravotná bezpečnosť*: odborná starostlivosť, koordinácia zdravotných intervencií;
- *Psychická bezpečnosť*: ochrana pred emocionálnym násilím, zanedbávaním a stresom;
- *Sociálna bezpečnosť*: rešpektovanie sociálnych väzieb, sociálneho začlenenia klienta;
- *Právna bezpečnosť*: garancia právnej ochrany a nediskriminácie klienta. Matoušek (2013) interpretuje bezpečnosť ako jeden zo základných postupov sociálnej práce, ktorý tvorí podmienku dôvery a osobnej integrity klienta. Etické princípy sociálnej práce kladú dôraz na ochranu zraniteľných osôb a minimalizáciu rizík ich životnej situácie (Banks 2012). Bezpečnosť v tomto zmysle znamená nielen procesné opatrenia, ale aj hodnotové zaviazanie organizácie rešpektovať dôstojnosť, autonómiu a práva prijímateľa služby

Legislatívne ukotvenie bezpečnosti a kvality v Slovenskej republike

Bezpečnosť a kvalita poskytovania sociálnych služieb v Slovenskej republike nie sú iba odborným alebo etickým štandardom, ale sú normatívne zakotvené v právnom poriadku SR. Ich právny rámec vytvára viacúrovňový systém ochrany prijímateľa sociálnej služby.

Legislatívne ukotvenie vytvára trojstupňový systém:

1. *Ústavná úroveň* – ochrana dôstojnosti a práv.
2. *Zákonná úroveň* – konkrétne povinnosti poskytovateľov.
3. *Štandardy kvality* (Príloha č. 2) – operacionalizácia povinností do merateľných kritérií.

Bezpečnosť tak nie je len etickým princípom, ale:

- právnou povinnosťou,
- kontrolovateľným štandardom,
- sankcionovateľnou oblasťou pri porušení.

Ústavnoprávne ukotvenie

Bezpečnosť a dôstojnosť prijímateľov sociálnych služieb vyplýva z Ústavy Slovenskej republiky- Ústavný zákon č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov.

Relevantné princípy:

- ochrana ľudskej dôstojnosti,
- ochrana života a zdravia,

- zákaz krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania,
- právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe alebo

pri odkázanosti. Štandardy kvality sú teda konkretizáciou ústavných princípov v oblasti sociálnych služieb.

Bezpečnosť v sociálnych službách je nepriamo ukotvená aj v medzinárodných dokumentoch, ktorými je SR viazaná. Medzinárodné uznanie ľudskej dôstojnosti vylučuje popieranie možnosti toho, že nositeľom práva je ľudská bytosť. Uznanie ľudskej dôstojnosti umožňuje aj v medzinárodnom práve formuláciu ľudských práv ako subjektívnych práv jednotlivcov (Pollmann, Lohmann, 2017). Najvýznamnejším medzinárodným ľudsko-právnym dokumentom v 20. storočí bola určite *Všeobecná deklarácia ľudských práv*. Táto je začiatkom systematickej ochrany ľudských práv pod záštitou OSN. Na rozdiel od Charty Spojených národov sa neobmedzuje na všeobecne platné prihlásenie sa k ľudským právam, ale stanovuje detailný katalóg toho, ako ich možno zaručiť.

Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (Európsky dohovor o ochrane ľudských práv) - je najdôležitejšou medzinárodnou ľudsko-právnou zmluvou na európskom kontinente, ktorá zabezpečuje dodržiavanie najdôležitejších práv človeka a zároveň obsahuje inštitucionálny rámec, ktorý umožňuje jednotlivcom efektívne sa brániť proti štátu, ak im tieto práva upiera. Zakazuje neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie, neoprávnené obmedzovanie osobnej slobody.

Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím (2006, Convention on the Rights of Persons with Disabilities, CRPD). Zdôrazňuje rešpektovanie dôstojnosti, ochranu pred vykorisťovaním a zneužívaním, právo na nezávislý život, bezpečné a inkluzívne prostredie.

Zákonné - legislatívne ukotvenie

Bezpečnosť v zariadeniach sociálnych služieb je legislatívne ukotvená najmä v Zákone č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách, ktorý ukladá poskytovateľom povinnosť zabezpečiť dôstojné a bezpečné podmienky poskytovania sociálnych služieb (§ 6, § 7). Osobitnú úlohu zohrávajú Štandardy kvality sociálnych služieb, ktoré predstavujú nástroj hodnotenia kvality a bezpečnosti poskytovaných služieb. Podľa Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2014) sú štandardy kvality zamerané na ochranu práv prijímateľov, bezpečné prostredie a systematické riadenie rizík. Šák et al. (2010) zdôrazňujú, že bezpečnosť a kvalita sociálnych služieb sú neoddeliteľne prepojené a nedostatky v oblasti bezpečnosti vedú k zníženiu celkovej kvality poskytovanej starostlivosti.

Legislatívny rámec Slovenskej republiky poskytuje jasné smernice pre bezpečné poskytovanie sociálnych služieb:

a) Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách - upravuje druhy sociálnych služieb, ich poskytovanie a kvalitu, ustanovuje povinnosť poskytovateľov zabezpečiť bezpečné prostredie pre klientov, predchádzať ohrozeniu života a zdravia, chrániť klientov pred zneužívaním a zanedbávaním, definuje povinnosti pracovníkov a riadiacich pracovníkov v oblasti bezpečnosti (§ 12–29). Zákon o sociálnych službách z hľadiska predmetu zákona upravuje

právne vzťahy pri poskytovaní sociálnych služieb, financovanie sociálnych služieb a kontrolnú činnosť vo veciach sociálnych služieb.

Podľa tohto zákona sú poskytovatelia povinní:

- dodržiavať normy bezpečnosti, hygieny a ochrany zdravia;
- zabezpečiť dôstojné zaobchádzanie s prijímateľmi;
- plniť *štandardy kvality*, ktoré zahŕňajú ľudsko-právne dimenzie a procedurálne prvky starostlivosti.

Povinnosti poskytovateľov implementovať podmienky kvality sociálnych služieb- štandardy kvality, boli na Slovensku legislatívne ukotvené v zákone o sociálnych službách od jeho vzniku (por. § 9 ods. 8), podrobnejšie od roku 2014, a to v prílohe č. 2 k zákonu o sociálnych službách.

b) Novým míľnikom sa stalo prijatie Zákona o inšpekcii v sociálnych veciach, ktorým bola upravená príloha č. 2 zákona o sociálnych službách. Zákon č. 345/2022 Z. z. bol prijatý Národnou radou SR 4. októbra 2022 s účinnosťou od 1. novembra 2022. Podľa tohto zákona ministerstvo vykonáva dozor a kontrolnú činnosť vo veciach sociálnych služieb. Vzhľadom na kvalitu sociálnych služieb je dôležitou zmenou, podľa ktorej je poskytovateľ sociálnej služby povinný plniť štandardy kvality poskytovanej sociálnej služby podľa prílohy č. 2 zákona o sociálnych službách (por. § 9 odsek 8 zákona o sociálnych službách).

c) Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR č. 401/2008 Z. z. – stanovuje podrobnosti poskytovania sociálnych služieb a požiadavky na bezpečné prostredie a ochranu zdravia klientov, obsahuje konkrétne požiadavky na bezpečnosť a ochranu zdravia klientov a zamestnancov.

d) Zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia - tento zákon upravuje hygienické a epidemiologické požiadavky, ktoré sú v zariadeniach sociálnych služieb mimoriadne dôležité. Stanovuje povinnosti v oblasti: hygieny prostredia, prevencie šírenia infekčných ochorení, manipulácie s biologickým materiálom a odpadom. Dodržiavanie týchto opatrení je nevyhnutnou súčasťou zdravotnej bezpečnosti klientov, najmä v pobytových zariadeniach, kde žijú osoby so zníženou imunitou.

e) Zákon č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarmi – stanovuje povinnosti zariadení v oblasti protipožiarnej ochrany, evakuácie a školení zamestnancov.

f) Zákon č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci (BOZP). Bezpečnosť v zariadeniach sociálnych služieb sa netýka len klientov, ale aj zamestnancov. Zákon o BOZP ukladá zamestnávateľom povinnosť:

- identifikovať a hodnotiť riziká na pracovisku,
- prijímať preventívne opatrenia,
- zabezpečovať školenia zamestnancov, vytvárať bezpečné pracovné podmienky. V kontexte sociálnych služieb ide najmä o riziká spojené s manipuláciou s klientmi, psychickou záťažou, agresívnym správaním klientov, infekčnými ochoreniami a syndrómom vyhorenia.

Nedodržiavanie týchto povinností môže nepriamo ohroziť aj bezpečnosť prijímateľov sociálnych služieb.

g) Zákon č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov (GDPR). Bezpečnosť v sociálnych službách má aj informačný rozmer. Poskytovatelia sociálnych služieb spracúvajú citlivé osobné a zdravotné údaje klientov, preto sú povinní zabezpečiť ich ochranu pred zneužitím, stratou alebo neoprávneným prístupom.

Podľa Majlingovej et al. (2024) legislatíva vytvára minimálne štandardy bezpečnosti, ktoré poskytovatelia služieb musia dodržiavať, pričom je potrebné ich implementovať do každodennej prevádzky. Osobitnú úlohu zohrávajú Štandardy kvality sociálnych služieb. Ako uvádza Šák et al. (2010), kvalita a bezpečnosť sociálnych služieb sú úzko prepojené a nemožno ich posudzovať oddelene, keďže nedostatočná bezpečnosť priamo ohrozuje kvalitu poskytovanej služby.

h) Štandardy kvality v sociálnych službách

Bezpečnosť je explicitne zakotvená v samotných štandardoch kvality sociálnych služieb, ktoré sú uvedené v prílohe č. 2 zákona č. 448/2008 Z. z. Štandardy kvality sociálnych služieb sú nástrojom hodnotenia kvality a bezpečnosti poskytovaných služieb.

Analýza vzájomnej prepojenosti - bezpečnosť verzus kvalita sociálnych služieb

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2014) uvádza, že štandardy kvality sú zamerané na:

- *Ochranu práv prijímateľov* – ochrany základných práv a slobôd, zabezpečenie dôstojného a rešpektujúceho prístupu k klientom.
- *Bezpečné prostredie* – zabezpečenia bezpečného prostredia zariadenia, fyzickú, psychickú a zdravotnú ochranu klientov aj zamestnancov.
- *Systematické riadenie rizík* – identifikáciu, prevenciu a monitorovanie rizík, postupov riešenia krízových situácií, monitorovanie a hodnotenie bezpečnosti.

Z hľadiska bezpečnosti sa zameriavajú na:

- *Fyzickú bezpečnosť*: zabezpečenie bezbariérového prístupu, bezpečné používanie zariadení, protipožiarne opatrenia.
- *Psychickú a sociálnu bezpečnosť*: ochrana dôstojnosti klienta, prevencia násillia a šikany, podpora participácie klienta.
- *Zdravotnú bezpečnosť*: pravidelná kontrola zdravotného stavu klientov, hygiena, správne podávanie liekov, prevencia infekcií.
- *Personálnu a organizačnú bezpečnosť*: školenia zamestnancov, dohľad nad kvalifikáciou, jasné interné postupy a protokoly.
- *Informačnú bezpečnosť*: ochrana osobných údajov podľa GDPR, bezpečná správa dokumentácie.

Podľa metodického dokumentu Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR (MPSVR SR) je *hodnotenie kvality* založené na štyroch pilieroch:

1. dodržiavanie základných ľudských práv a slobôd,
2. procedurálne podmienky,

3. personálne podmienky,
4. prevádzkové podmienky (Mátel, A. a kol., 2023).

Bezpečnosť je implicitne zahrnutá do každej kategórie - a to nielen ako technická podmienka, ale aj ako vnútorná hodnota, ktorá ovplyvňuje spôsob výkonu služby.

Podľa Matouška (2011) kvalitu sociálnej služby je možné garantovať tým, že bude preverená podľa vopred definovaných – najlepšie merateľných – parametrov. Brichtová a Repková (2014), odvolávajú sa na riešiteľský tím štúdie Contracting for Quality realizovanej v rámci Európskej sociálnej siete (European Social Network, ESN) uvádzajú, že vo verejných službách, osobitne v službách dlhodobej starostlivosti, nemožno vnímať kvalitu len ako otázku vnútorného riadenia kvality u daného poskytovateľa služby alebo len ako vzťah medzi financujúcou a poskytujúcou stranou, ale ako systémovú otázku. V rámci systému sa skúmajú vzťahy medzi aktérmi zastávajúcimi rozličné roly (legislatívne a regulačné authority; poskytovatelia; tí, ktorí hodnotia potreby služieb a plánujú ich poskytovanie; tí, ktorí ich financujú a manažujú) a to, ako ich vzťahy vedú k zabezpečeniu kvality a jej zlepšeniu smerom k zvýšeniu kvality života prijímateľov a prijímateľiek služieb. Podľa Malík Holasovej (2014) je kvalita komplexnou kategóriou zahŕňajúcou nielen technické parametre výkonu služby, ale aj ľudsko-právnu dimenziu, ktorá reflektuje rešpektovanie autonómie, dôstojnosti a preferencií klientov.

Štandardy sú praktickou implementáciou teoretických prístupov k bezpečnosti a umožňujú prepojenie teórie s každodennou praxou v zariadeniach sociálnych služieb. Možno konštatovať, že bezpečnosť klientov a zamestnancov sa dosahuje integráciou legislatívnych požiadaviek a štandardov kvality do každodenných procesov zariadení sociálnych služieb. Kľúčové komponenty tohto prepojenia sú:

1. *Prevenia rizík* – implementácia štandardov kvality umožňuje identifikovať riziká a prijať preventívne opatrenia, identifikácia fyzických, psychických, sociálnych a environmentálnych ohrození.
2. *Prijatie opatrení* – technické, organizačné, personálne a zdravotné protokoly.
3. *Monitorovanie a audit* – pravidelné kontroly, hodnotenie incidentov a aktualizácia postupov.
4. *Vzdelávanie a školenia* – odborné školenia zamestnancov, supervízia a protokoly pre núdzové situácie.
5. *Dokumentácia a evidencia* – jasne definované protokoly a záznamy umožňujú sledovanie incidentov a neustále zlepšovanie služieb na základe legislatívnych a štandardových požiadaviek (Majlingová, 2024). Na základe kombinácie legislatívy a štandardov kvality možno vytvoriť *integrovaný model bezpečnosti* v zariadeniach sociálnych služieb:
 - Východiská: zákony, vyhlášky, smernice, štandardy kvality.
 - Identifikácia rizík: fyzické, psychické, sociálne, organizačné, environmentálne.
 - Preventívne opatrenia: technické, organizačné, personálne, zdravotné.
 - Monitorovanie a vyhodnocovanie: interné kontroly, audity, hodnotenie incidentov.
 - Vzdelávanie: školenia personálu, supervízia, protokoly pre núdzové situácie.

Tento model zabezpečuje, že bezpečnosť klientov aj zamestnancov je systematicky riadená, legislatívne podložená a hodnotená.

Dynamika medzi ochranou a autonómiou

Zabezpečenie bezpečnosti a kvality je neoddeliteľne prepojené. Podľa Šáka et al. (2010) bezpečnosť je integrálnou súčasťou kvality sociálnej služby. Nedostatky v oblasti bezpečnosti priamo ovplyvňujú spokojnosť klientov, dôveru v zariadenie a právnu zodpovednosť poskytovateľa. Vzhľadom na špecifiká cieľových skupín, ku ktorým patria seniori, osoby so zdravotným postihnutím alebo klienti v krízových situáciách, je bezpečnosť nejednoduchým kombinovaným stavom prevencie, kontroly a ochrany. Bezpečnosť predstavuje základný predpoklad kvalitného fungovania zariadení sociálnych služieb a zároveň významný faktor ochrany zdravia, dôstojnosti a práv klientov. Vzhľadom na to, že prijímatelia sociálnych služieb patria často k zraniteľným skupinám obyvateľstva, je zabezpečenie bezpečného prostredia nevyhnutnou súčasťou profesionálnej starostlivosti. Problémom modernej sociálnej politiky je vyváženie bezpečnostných opatrení s rešpektovaním autonómie klienta. Excesívna bezpečnosť bez participácie klienta môže viesť k paternalizmu, ktorý obmedzuje jeho slobodu. Prístup „dôstojné riziko“ vznikol ako reakcia na tento paradox — rešpektuje právo klienta podstúpiť primerané riziko pri zachovaní informovaného rozhodovania a dôstojnosti.

Záver

Predložená analýza v článku potvrdzuje, že bezpečnosť a kvalita v zariadeniach sociálnych služieb nemožno chápať ako oddelené alebo paralelné kategórie. Bezpečnosť predstavuje základnú, prahovú podmienku kvality, no zároveň kvalita určuje spôsob, akým je bezpečnosť realizovaná, interpretovaná a hodnotená v praxi. Ide teda o vzájomne podmienený a dynamický vzťah, v ktorom bezpečnosť vytvára fundament a kvalita jej dáva obsah, smerovanie a hodnotový rozmer.

Bezpečnosť je štrukturálny základ kvality - bezpečné prostredie je nevyhnutnou podmienkou akejkolvek kvalitatívnej intervencie. Kvalita bez bezpečnosti je formálna a iluzórna. Ak zariadenie nedokáže garantovať ochranu klienta, absentuje základný predpoklad dôvery, stability a profesionálnej legitimacy.

Kvalita ako hodnotové rozvinutie bezpečnosti - samotné splnenie bezpečnostných štandardov však ešte nezaručuje vysokú kvalitu služby. Kvalita presahuje rámec ochrany a zahŕňa podporu osobného rozvoja, autonómie, sociálnej inklúzie a kvality života. Bezpečnosť chráni, kvalita rozvíja. Bezpečnosť minimalizuje riziká, kvalita maximalizuje potenciál jednotlivca.

Potrebná je dynamická rovnováha medzi ochranou a dôstojnosťou - skutočne kvalitná sociálna služba dokáže nájsť rovnováhu medzi ochranou a rešpektovaním autonómie. Nadmerná orientácia na bezpečnostné opatrenia môže viesť k obmedzovaniu slobody klienta, čím sa paradoxne znižuje kvalita jeho života. Naopak, kvalita orientovaná na klienta integruje bezpečnosť do individuálneho plánovania, riadenia rizík a participácie prijímateľa služby.

Potrebná je systémová integrácia bezpečnosti do riadenia kvality - bezpečnosť musí byť súčasťou systému manažmentu kvality, organizačnej kultúry a etického riadenia zariadenia. Kvalita sa neprejavuje iba v kontrolných mechanizmoch, ale v každodennej praxi, profesionálnych postojoch zamestnancov a v atmosfére dôvery a rešpektu.

Z pohľadu budúceho rozvoja sociálnych služieb je preto kľúčové systematicky prepájať bezpečnostné mechanizmy s kvalitatívnymi štandardmi, podporovať profesionálnu reflexiu a vytvárať prostredie, v ktorom bezpečnosť nie je cieľom sama o sebe, ale základom pre dosahovanie vysokej kvality života klientov.

Tento článok odporúča na publikovanie vo vedeckom časopise Mladá veda:
Dr.h.c. prof.h.c. prof. Ing. Marián Mesároš, DrSc., DPA, DBA, MSc., MBA, LL.M, MPH

Použitá literatúra

1. BANKS, S., *Ethics and Values in Social Work*, 4th edition, 2012, Palgrave Macmillan, ISBN: 978-0-230-30017-0.
2. BRICHTOVÁ, L., REPKOVÁ, K. 2014. *Sociálne služby: zacielené na kvalitu*. Bratislava: IVPR., ISBN: 978-80-7138-138-9
3. EURÓPSKY SÚD PRE ĽUDSKÉ PRÁVA, 1.6.2010, *Európsky dohovor o ľudských právach* [online]. [cit. 2026-02-26]. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Convention_SLK
4. European Commission, 2010. *A Voluntary European Quality Framework for Social Services*. Brussels: European Commission. [online]. [cit. 2026-02-26]. Available at: <https://ec.europa.eu>
5. European Social Network, 2013. *Quality Management in Social Services*. Brighton: European Social Network. [online]. [cit. 2026-02-26]. Available at: <https://www.esn-eu.org>
6. MALÍK HOLASOVÁ, V., 2014. *Kvalita v sociálnej práci a sociálnych službách*. Praha: Grada Publishing., ISBN: 978-80-247-4315-8
7. MÁTEL, A. a kol., 2023. *Štandardy kvality v praxi poskytovateľov sociálnych služieb – metodický podporný materiál*. Bratislava: IMPLEA. ISBN: 978-80-89837-90-8
8. MATOUŠEK, O. a kol. 2011, *Sociálne služby: legislativa, ekonomika, plánovanie, hodnotenie*. 2. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0379-7.
9. MATOUŠEK, O. a kol. 2013, *Metody a řízení sociální práce*. 3. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0213-4.
10. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, 2023. *Štandardy kvality sociálnych služieb*. Bratislava: MPSVR SR. [online]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk>
11. Organizácia Spojených národov, 2006. *Convention on the Rights of Persons with Disabilities*. New York: United Nations. ISBN 978-92-1-056467-0.
12. POLLMANN, A., LOHMANN, G. (Eds.). 2017. *Ľudské práva. Interdisciplinárna príručka*. Bratislava: Kalligram.. ISBN: 978-80-8101-960-9
13. ŠÁK, J., HROMADA, M., KREJČÍ, J. 2010. *Bezpečnosť a riziká v sociálnych službách*. Praha: Grada Publishing, 2010, 286 s. ISBN 978-80-89141-55-3
14. VÁVROVÁ, S., 2012. *Kvalita v sociálnych službách*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4297-7.
15. ZÁKON č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách. *Zbierka zákonov Slovenskej republiky*, 2008, § 6–7. [2026-02-26]. Dostupné online z: <https://www.zakonypreludi.sk/z/2008-448>

Mladá veda

Young Science

ISSN 1339-3189